

Sygn. akt I Ca 37/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 lutego 2015 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Ewa Pietraszewska

Sędziowie: SO Dorota Twardowska (spr.)

SO Krzysztof Nowaczyński

Protokolant: st. sekr. sąd. Danuta Gołębiewska

po rozpoznaniu w dniu 18 lutego 2015 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z powództwa A. K.

przeciwko Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Ostródzie

z dnia 20 listopada 2014 r. sygn. akt I C 749/14

1. oddala apelację;
2. zasądza od pozwanego Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego w W. na rzecz powódki A. K. kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

Sygn. akt I Ca 37/15

UZASADNIENIE

A. K. wniosła o zasądzenie od Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego z siedzibą w W. kwoty 10.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jej dóbr osobistych w związku ze śmiercią jej brata z ustawowymi odsetkami od dnia 03 maja 2014 r. oraz kosztów procesu.

Pozwany Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu, kwestionując żądanie powódki co do zasady i wysokości, wskazując na brak krzywdy powódki, w szczególności nieudowodnienie istnienia silnej więzi łączącej ją z bratem.

Wyrokiem z dnia 20 listopada 2014 r. Sąd Rejonowy w Ostródzie zasądził od pozwanego Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego z siedzibą w W. na rzecz powódki A. K. kwotę 8.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16 czerwca

2014 r. (pkt I), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt II) oraz zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1.919 zł 72 gr tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt III).

Rozstrzygnięcie było wynikiem następujących ustaleń faktycznych i oceny prawnej dokonanej przez Sąd pierwszej instancji:

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 08 kwietnia 2000 r. doszło do wypadku komunikacyjnego, w wyniku którego śmierć poniósł brat powódki K. P.. K. P. w chwili śmierci znajdował się w stanie nietrzeźwości – 2,5 promila alkoholu we krwi. Nietrzeźwy był również kierujący pojazdem Z. S.. K. P. był najmłodszym bratem A. K., która miała jeszcze cztery siostry. Powódka była z młodszym o 6 lat bratem bardzo zżyta, jako najstarsza z rodzeństwa zajmowała się wraz z siostrami opieką nad K. P., podczas gdy rodzice powódki pracowali w gospodarstwie rolnym, czuła się za niego odpowiedzialna. Rodzeństwo wzajemnie się wspierało, kiedy K. P. założył własną rodzinę był częstym gościem w domu najstarszej siostry, był osobą wesołą, o pogodnym usposobieniu, człowiekiem uczynnym i lubianym. A. K. bardzo przeżyła nagłą i niespodziewaną śmierć, nie mogła uwierzyć w wiadomość o jego zgonie, pamięta okoliczności po jego śmierci, wspomina go. W toku postępowania likwidacyjnego Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny z siedzibą w W. odmówił wypłaty zadośćuczynienia.

Sąd Rejonowy wskazał, że stan faktyczny i dowody stanowiące podstawę poczynionych ustaleń były niesporne, a Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny z siedzibą w W. w toku procesu nie kwestionował swojej odpowiedzialności co do zasady za skutki wypadku wynikającej z przepisu art. 822 § 1 k.c. Spór między stronami dotyczył jedynie zasadności przyznania powódce zadośćuczynienia oraz jego wysokości. Odwołując się od orzecznictwa Sądu Najwyższego Sąd Rejonowy stwierdził, iż podstawą zasądzenia zadośćuczynienia na rzecz powódki jest art. 448 k.c., gdyż spowodowanie śmierci osoby bliskiej przed wejściem w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 116, poz. 731) mogło stanowić naruszenie dóbr osobistych najbliższych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie powołanego przepisu oraz art. 23 i 24 k.c., bowiem katalog dóbr osobistych ma charakter otwarty i ochronie podlegają wszelkie dobra osobiste rozumiane jako wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego, które w życiu społecznym uznaje się za doniosłe z tego powodu zasługujące na ochronę, co dotyczy także ochrony prawa do życia rodzinnego obejmującego istnienie różnego rodzaju więzi rodzinnych. Sąd wskazał ponadto, że wprowadzenie art. 446 § 4 k.c. nie powinno być rozumiane w ten sposób, że w dotychczasowym stanie prawnym art. 448 k.c. nie mógł stanowić podstawy przyznania zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej. Wobec czego Sąd uznał, że roszczenie powódki o zasądzenie zadośćuczynienia za naruszenie jej dobra osobistego, jakim jest prawo do życia rodzinnego i utrzymywania więzi z bratem jest uzasadnione co do zasady. Sąd pierwszej instancji uznał, że utrata przez powódkę tej relacji pozbawiła ją jednocześnie poczucia spokoju, wsparcia niematerialnego, codziennej pomocy, rozmowy, czy spędzania wspólnie czasu. Wskazano, że powódka była silnie związana z bratem ze względu na stosunki panujące w rodzinie oraz fakt bycia najstarszą siostrą, to na jej barkach spoczywał w znacznej części trud opieki nad najmłodszym bratem. Działanie sprawcy szkody, za którego odpowiedzialność ponosi pozwany ubezpieczyciel, nosiło cechy bezprawności i było zawinione, zostały zatem spełnione wszystkie przesłanki zasądzenia zadośćuczynienia przewidzianego w art. 448 k.c. w zw. z art. 23 k.c. i art. 24 k.c., przy czym również niewątpliwym jest związek przyczynowy.

Oceniając wysokość należnego powódce zadośćuczynienia tytułem naprawienia szkody niemajątkowej, tzw. krzywdy, Sąd wskazał na wymóg przyznania poszkodowanemu odpowiedniej sumy pieniężnej, której ze względu na istotę krzywdy nie da się wyliczyć w sposób ścisły i kompensacyjną funkcję zadośćuczynienia, polegającą na wynagrodzeniu ujemnych przeżyć poszkodowanego związanych z cierpieniem fizycznym, psychicznym i/lub moralnym. Wyjaśniono, że do zasądzenia zadośćuczynienia za śmierć poszkodowanego wskutek uszkodzenia ciała czy rozstroju zdrowia nie wystarczy jego śmierć, ale powinny zachodzić jeszcze dodatkowe okoliczności wskazujące na to, że śmierć poszkodowanego stała się dla osób jemu najbliższych źródłem cierpień moralnych. Przy czym kwota zadośćuczynienia powinna uwzględniać panujące stosunki społeczno – ekonomiczne.

Zdaniem Sądu Rejonowego naruszenie dóbr określanych przez A. K. skutkowało powstaniem krzywdy polegającej między innymi na cierpieniu psychicznym wywołanym utratą osoby najbliższej. Naruszone zostało jej dobro osobiste

w postaci: prawa do życia w „pełnej” rodzinie, zachowania więzi pomiędzy rodzeństwem, „uczucia miłości”, a to z oczywistego powodu śmierci obiektu tego uczucia spowodowanej niedozwolonym działaniem sprawcy czynu niedozwolonego. Powódka pozbawiona została także poczucia stabilności, wsparcia w trudnych chwilach, pomocy itp. Śmierć K. P. stała się dla niej źródłem cierpień moralnych przez długi czas i miała wpływ na jej stan psychiczny, co ma również wpływ na wysokość należnego im zadośćuczynienia. Śmierć K. P. niewątpliwie miała wpływ na samopoczucie A. K., kontakty z innymi i plany życiowe, co opisywały zeznania świadka i powódki.

Wyjaśniono dalej, że uwzględniając powództwo w części Sąd miał na uwadze okoliczność, iż K. P. przyczynił się swoim zachowaniem do zaistnienia szkody, decydując się na jazdę samochodem z kierowcą będącym w stanie po spożyciu alkoholu, co skutkowało uznaniem przez Sąd pierwszej instancji, iż kwota 8.000 zł tytułem zadośćuczynienia odpowiada stopniowi znacznego przyczynienia się poszkodowanego K. P. do powstania szkody a kwota ta zrekompensuje szkodę niemajątkową, której doświadczyła powódka i jest „odpowiednia” w rozumieniu art. 448 k.c., nie mając przy tym charakteru symbolicznego. Z tych względów Sąd Rejonowy zasądził w punkcie I wyroku kwotę 8.000 zł, oddalając w punkcie II powództwo w pozostałym zakresie.

Jako podstawę orzeczenia o odsetkach ustawowych od zasądzonej kwoty wskazano art. 481 § 1 k.c. i art. 455 k.c., przyjmując – wobec braku przedstawienia innych dowodów – że świadczenie stało się wymagalne najpóźniej z datą odmowy wypłaty odszkodowana 15 czerwca 2014 r. Jako podstawę orzeczenia o kosztach procesu wskazano art. 100 k.p.c., przedstawiając szczegółowe rozliczenie.

W apelacji pozwany Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny z siedzibą w W. zaskarżył wyrok w części w zakresie zasądzającym kwotę 8.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16 czerwca 2014 r., zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego – art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. poprzez ich niewłaściwą interpretację i przyjęcie w stanie faktycznym sprawy, że powódce po śmierci brata, która miała miejsce przed dniem 03 sierpnia 2008 r. przysługuje zadośćuczynienie z tytułu naruszenia dobra osobistego, w sytuacji gdy brak jest uzasadnienia dla takiego rozstrzygnięcia w realiach sprawy;

- uznanie, że w stanie faktycznym sprawy odpowiednią dla powódki kwotą zadośćuczynienia za doznaną krzywdę po śmierci K. P. jest kwota 8.000 zł, podczas gdy zebrany materiał dowodowy wskazuje, że jest to kwota nieadekwatna do rozmiaru krzywdy doznanej przez powódkę i oraz stopnia naruszonego dobra osobistego u nie będzie spełniać funkcji kompensacyjnej, lecz spowoduje wzbogacenie powódki;

- niezindywidualizowanie sytuacji powódki i niewzięcie pod uwagę w stanie faktycznym sprawy, iż dla ustalenia relacji i więzi łączącej powódkę z bratem, a tym samym dla ustalenia wysokości zadośćuczynienia za krzywdę po śmierci osoby bliskiej, kluczowe znaczenie mają okoliczności, że powódka w chwili wypadku była osobą dorosłą, miała 34 lata, posiadała własną rodzinę, a poszkodowany także miał własną rodzinę, podczas gdy okoliczności te powinny wpływać na ustalenie wysokości przyznanych powódce świadczeń, gdyż wskazują na to, że pomiędzy powódką a poszkodowanym nastąpiło już rozluźnienie więzi rodzinnych i emocjonalnych;

- naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na treść orzeczenia poprzez przekroczenia zasady swobodnej oceny – art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolną a nie swobodną ocenę dowodów poprzez ustalenie wskazanych powyżej okoliczności.

W związku z tymi zarzutami skarżący wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie zwrotu kosztów procesu za obie instancje. W uzasadnieniu zarzutów wskazywano między innymi na brak wykazania przez powódkę, aby doznana krzywda przekraczała miarę uznaną za przeciętną w takich okolicznościach, zarzucano Sądowi brak indywidualizacji sytuacji powódki, nieuwzględnienie posiadania własnej rodziny i pozostałego rodzeństwa, rażące wygórowanie zasądzonego zadośćuczynienia.

W odpowiedzi na apelację powódka A. K. wniosła o jej oddalenie i zasądzenie zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja była bezzasadna.

Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowych ustaleń w oparciu o zebrany materiał dowodowy, słusznie nie stwierdzając przesłanek do podważenia wiarygodności zeznań przesłuchanych w sprawie świadków i powódki, a tak ustalony stan faktyczny poddał wnikliwej i całościowej ocenie prawnej, dokonując prawidłowej kwalifikacji roszczenia zgłoszonego przez powódkę i wyważonej oceny co do jego wysokości. Wywody Sądu pierwszej instancji przedstawione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku są wyczerpujące, logiczne i zgodne z wykładnią zastosowanych norm prawnych. Z tych względów Sąd Okręgowy w pełni podziela ustalenia faktyczne i ich ocenę prawną dokonaną przez Sąd Rejonowy i przyjmuje je za własne bez potrzeby ponownego przytaczania. Jednocześnie ocena ta czyni bezzasadnymi zarzuty apelacji koncentrujące się na podważaniu potrzeby wynagrodzenia powódce naruszenia wskazanych dóbr osobistych w postaci zerwania więzi emocjonalnej wskutek tragicznej śmierci brata i przedwczesnej utraty prawa do życia w pełnej rodzinie oraz mającego w powiązaniu z tym nastąpić naruszenia norm prawa materialnego i procesowego.

Sąd Rejonowy w sposób bardzo szczegółowy i zgodnie z wynikami postępowania dowodowego opisał bardzo bliskie więzi łączące powódkę ze zmarłym tragicznie bratem, a wyjaśnienia powódki co do szczególnej więzi łączącej ją z najmłodszym bratem, którym opiekowała się od dzieciństwa, także z uwagi na specyficzną sytuację domową, są przekonujące i życiowo wiarygodne. Nagłe przerwanie więzi w wyniku tragicznego wypadku w relatywnie młodym wieku zaburza naturalne oczekiwania co do trwałości więzi, kultywowania życia rodzinnego, wzajemnego wsparcia i czyni tym trudniejszym do zaakceptowania stratę rodzeństwa i bardziej odczuwalną krzywdę związaną z naruszeniem tego dobra osobistego. Akcentowana w apelacji okoliczność posiadania przez powódkę także innego rodzeństwa oraz doznania straty w wieku dorosłym, kiedy i ona i zmarły brat założyli już swoje rodziny, nie może przesądzać o odmowie zadośćuczynienia, skoro w sprawie nie wykazano takich okoliczności, które przeczyłyby normalnej bliskiej relacji i więzi łączącej rodzeństwo nie tylko w dzieciństwie, ale przez całe życie i kultywowania bliskich kontaktów, tradycji rodzinnych, spotkań, wzajemnego wsparcia przez całe życie. W tym zakresie brak jest podstaw do uznania, że doszło do naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c., bowiem zarzut apelacji w tym zakresie –poprzez dodatkowe odwołanie się na zawiżenia zasądzonego zadośćuczynienia, co wyczerpał zarzut naruszenia art. 448 k.c. – był całkowicie bezzasadny.

Bezzasadny jest także zarzut naruszenia prawa materialnego, bowiem Sąd pierwszej instancji prawidłowo wskazał podstawy prawne i okoliczności faktyczne istotne dla zgłoszonego przez powódkę roszczenia z tytułu zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych wywołanego śmiercią brata, dla którego podstawę stanowi przepis art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. Zarówno rozważania i ocena, jak i powołane jako przesłanki okoliczności uzasadniające zasadność roszczenia, zostały przez Sąd Rejonowy obszernie omówione i w sposób jasny powiązane, a logika wyводу nie budzi żadnych wątpliwości co do prawidłowego zastosowania przepisów uprawniających powódkę do żądania zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych w postaci utraty więzów rodzinnych i wsparcia ze strony zmarłego wskutek wypadku brata.

Odnosząc się przy tym do zarzutu naruszenia art. 448 k.c. poprzez zasądzenie kwoty rażąco wygórowanej tytułem zadośćuczynienia należy wskazać, że korygowanie przez Sąd drugiej instancji zasądzonego zadośćuczynienia może być aktualne tylko wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, tj. albo rażąco wygórowane, albo rażąco niskie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2004 r., I CK 219/04, System Informacji Prawnej Lex Sigma nr 146356). Zatem ustalenie wysokości zadośćuczynienia, należy do sfery kognicji sądu rozstrzygającego sprawę, przy jednoczesnym posiłkowaniu się ustalonymi kryteriami wypracowanymi w tym względzie przez doktrynę i judykaturę, co Sąd pierwszej instancji prawidłowo uczynił. W kontekście stanowiska pozwanego i okoliczności sprawy – w ocenie Sądu odwoławczego – nie można przyjąć, iż kwota zasądzonego świadczenia, przy uwzględnieniu pomniejszenia z tytułu przyczynienia się poszkodowanego, w wysokości 8.000 zł może być poczytana jako rażąco wygórowana. Okoliczności stanu faktycznego sprawy – rozmiar niekorzystnych następstw utraty brata w sferze emocjonalnej i życiowej, wskazywanej utraty więzi rodzinnej, wsparcia i częstego kontaktu, jaki jest normalny dla prawidłowo funkcjonujących relacji rodzinnych, w których do daty wypadku funkcjonowała powódka – przemawiają za uznaniem zasądzonej kwoty za bardzo wyważoną

i uwzględniającą wszystkie aspekty wskazywane w apelacji. Należy pamiętać, że zadośćuczynienie to ma w dużej mierze także „rekompensować” krzywdę powódki na całe życie związaną z utratą najmłodszego brata, z którym łączyły ją normalne bliskie więzi uczuciowe. Tym samym ustalenie przez Sąd Rejonowy należnej powódce tytułem zadośćuczynienia kwoty jest odpowiednie i adekwatne do rozmiaru doznanej krzywdy i z całą pewnością nie stanowi „sumy rażąco zawyżonej”, mogącej stanowić podstawę jej wzbogacenia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy uznał apelację pozwanego za bezzasadną i oddalił ją na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu za drugą instancję orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013r. poz.461 t.j.).